ISSN: 2149-1097

İZMİR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

13

İZMİR - 2021

ISSN: 2149-1097

İZMİR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

JOURNAL OF IZMIR STUDIES

13

İzmir-2021
İZMİR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Yıl 7, Sayı: 13, 2021

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ: Doç. Dr. Olcay Pullukçuoğlu Yapucu
EDİTÖRLER: Doç. Dr. Atilla Batmaz - Doç. Dr. Aylin Ümit Erdem Otman
İDARE MERKEZİ/CORRESPONDENCE: Gençlik Caddesi No: 21 Pembe Köşk 35100 Bornova-İZMİR

YAYIN KURULU/ EDITORIAL BOARD
Doç. Dr. Olcay PULLUKÇUOĞLU YAPUCU
Doç. Dr. Cihan ÖZGÜN
Doç. Dr. Aylin Ümit ERDEM OTMAN

HAKEM KURULU/ REFEREE BOARD

Prof.Dr. Zeki ARIKAN, *Ege Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi.*
Prof. Dr. Kemal ARI, *Dokuz Eylül Üniversitesi.*
Prof.Dr. Mahir AYDIN, *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Yusuf AYÖNÜ, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Evangelia BALTA, *National Hellenic Research Foundation.*
Prof. Dr. Xaris EXERTZOGLOU, *University of Aegean.*
Prof. Dr. Mehmet ERSAN, *Ege Üniversitesi.*
Prof.Dr. Frank GÖTTMANN, *Paderborn Üniversitesi.*
Prof. Dr. Ruth HAGENGRUBER, *Paderborn Üniversitesi*
Prof. Dr. Necdet HAYTA, *Gazi Üniversitesi.*
Prof. Dr. Cüneyt KANAT, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Mehmet Ali KAYA, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Ayşe KAYAPINAR, *Milli Savunma Üniversitesi.*
Prof.Dr. Levent KAYAPINAR, *Ankara Üniversitesi.*
Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI, *Emekli Öğretim Üyesi.*
Prof. Dr. İnci KUYULU ERSOY, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Zeynep MERCANGÖZ, *Ege Üniversitesi. Emekli Öğretim Üyesi*
Prof. Dr. Hasan MERT, *Milli Savunma Üniversitesi.*
Prof. Dr. Herkül MİLLAS, *Emekli Öğretim Üyesi.*
Prof. Dr. Hale OKÇAY, *Ege Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi.*
Prof. Dr. Besim ÖZCAN, *Atatürk Üniversitesi.*
Prof. Dr. Süleyman ÖZKAN, *Ege Üniversitesi.*
Prof.Dr. Eva Maria SENG, *Paderborn Üniversitesi.*
Prof. Dr. Spiridon SFETAS, *Aristotle University of Theassaloniki.*
Prof. Dr. Hatice ŞİRİN, *Ege Üniversitesi.*
Prof. Dr. Tanju DEMİR, *Adnan Menderes Üniversitesi.*
Prof. Dr. Zuhal ÖZEL SAĞLAMTİMUR, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Yücel AKSAN, *Ege Üniversitesi. Emekli Öğretim Üyesi.*
Doç. Dr. Atilla BATMAZ, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Fevzi ÇAKMAK, *Dokuz Eylül Üniversitesi.*
Doç. Dr. Alev GÖZCÜ, *Dokuz Eylül Üniversitesi.*
Doç. Dr. Aylin Ümit ERDEM OTMAN, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Nuri KARAKAŞ, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Ali Rıza ONGUN, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Cihan ÖZGÜN, *Ege Üniversitesi.*

Doç. Dr. Olcay PULLUKÇUOĞLU YAPUCU, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Tuncay Ercan SEPETÇİOĞLU, *Adnan Menderes Üniversitesi*.
Doç. Dr. Aysun SARIBEY HAYKIRAN, *Adnan Menderes Üniversitesi*.
Doç. Dr. Serpil ÖZMIHÇI, *Dokuz Eylül Üniversitesi*.
Doç. Dr. Emine TOK, *Ege Üniversitesi.*
Doç. Dr. Yücel YİĞİT, *Polis Akademisi.*
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BAŞARAN, *Adnan Menderes Üniversitesi.*
Doç. Dr. Mehmet Emin ELMACI, *Dokuz Eylül Üniversitesi*.
Dr. Öğr. Üyesi Günver GÜNEŞ, *Adnan Menderes Üniversitesi.*
Dr. Öğr. Üyesi Kemal HAYKIRAN, *Adnan Menderes Üniversitesi.*
Doç. Dr. Haluk SAĞLAMTİMUR, *Ege Üniversitesi.*
Dr. Öğr. Üyesi Hasan UÇAR, *Ege Üniversitesi.* Dr. Gregory STOURNARAS, *Aristotle University of Theassaloniki.*
Dr. Siren BORA, *Araştırmacı Tarihçi*.

SEKRETERYA
Yasin ÖZDEMİR

YAYININ TÜRÜ: Uluslararası, Hakemli.
KISALTMASI: IAD

E-POSTA: izmiraum.ege.edu.tr / izmiraum@gmail.com
TLF: 0232 342 72 24

Yayın Tarihi: 31.05.2021

Yazılarda ileri sürülen görüşlerden yazarı / yazarları sorumludur.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

MAKALELER/ ARTICLES

Daniş BAYKAN,
Nif Dağı Karamattepe İzabe Fırınlarının ve Metal İşliğinin Mekân Analizi..... 1

Müjde PEKER,
Nif Dağı Kazısı Dağkızılca Nekropolisi: Koruma Açısından Bir Değerlendirme 31

Ceren BAYKAN,
Nif Dağı Kazısı Karamattepe Cam Kâsesinin Koruma ve Onarımı 47

Haluk SAĞLAMTİMUR, Ali OZAN,
Batı Anadolu'da Neolitik Döneme Tarihlenen Bir Kıyı Yerleşimi:
Ege Gübre Kazısı 63

Başak ONGAR,
Eski Smyrna (Bayraklı Höyüğü) Gri Seramik Araştırmaları.....79

KİTABİYAT

Ahmet ÇANDIR,
Geçmişinin Peşinde Bir Kent: İzmir, Olcay Pullukçuoğlu Yapucu vd. (Ed.), ...91
İzmir: Search of th Past, Cihan Özgün (Ed.) 109

İzmir Araştırmaları Dergisi, Sayı: 13 (31-47), 2021

NİF DAĞI KAZISI DAĞKIZILCA NEKROPOLİSİ: KORUMA AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Müjde PEKER*

Makale Geliş Tarihi: Mart 2021 **Makale Kabul Tarihi:** Mart 2021

Öz

İzmir Körfezi'nin doğusunda bulunan Nif (Olympos) Dağı'nda yürütülen Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi kapsamında çalışılan Dağkızılca Nekropolisi yoğun kaçak kazılar nedeniyle tahribata maruz kalmaktadır. Bu nekropolisteki iki tümülüsün belgeleme çalışmalarından örnekler verilerek kırsal ve kültürel peyzajda yer alan benzeri arkeolojik anıtların korunması üzerine bir değerlendirme ve bazı öneriler sunulmaktadır. Mezarlar, konteksti bozulmuş olmakla birlikte ele geçen az sayıdaki küçük buluntu ve mimari özellikleriyle MÖ 4.-3. yüzyıl-lara tarihlendirilebilir. Bu tümülüslerin korunması yerel halkın bilgilendirilmesi ve modern yöntemlerle kontrol edilmeleriyle mümkündür.

Anahtar Kelimeler: İzmir, Nif Dağı, nekropolis, tümülüs, kırsal ve kültürel peyzaj.

The Necropolis of Dağkızılca in the Nif Mountain Excavation: An Evaluation on Protection Perspective

Abstract

The necropolis at Dağkızılca, which studied within the part of The Nif Mountain Research and Excavation Project carried out on the Nif (Olympos) Mountain, located east of the Gulf of Izmir, is exposed to heavy destruction because of illegal diggings. Introducing the documentation works for two tumuli from this necropolis as a case study, proposals for protection of similar archaeological monuments located in the natural and cultural landscape is presented. Although the context of the tombs has distrupted, they can be dated to the 4th-3rd centuries B.C., according to the few small finds and their architectural features. Protection of these tumuli would be provided by informing the local people and controlling them with modern methods.

Key Words: Izmir, Nif Mountain, necropolis, tumulus, natural and cultural landscape

* Doç. Dr. Müjde Peker, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, 34134, Fatih/İSTANBUL. E-posta: mujde.peker@istanbul.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-3776-4023.

GİRİŞ

Nif (Olympos/Kemalpaşa) Dağı, İzmir Körfezi'nin doğusunda, Kemalpaşa, Torbalı, Buca ve Bornova ilçelerinin sınırlarında yer alır (Resim 1). Burada ilk sistematik arkeolojik araştırmalar Prof. Dr. Elif Tül Tulunay[1] başkanlığında gerçekleştirilmiş, 1999-2001 yıllarında yapılan gezileri, 2004-2005 yıllarında T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle İstanbul Üniversitesi adına yapılan yüzey araştırmaları ve 2006 yılından itibaren de kazılar takip etmiştir[2]. Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi, Nif Dağı'nın doğusunda Karamattepe, Ballıcaoluk, Dağkızılca ve Başpınar kazı alanlarında (Resim 2) sürdürülmektedir[3].

DAĞKIZILCA NEKROPOLİSİ

İzmir İli Torbalı İlçesi Dağkızılca Mahallesi kırsalındaki nekropolis (Resim 3), kazı başkanlığımızın ilgili kurula önerisiyle 2008 yılında Birinci Derece Arkeolojik Sit alanı ilan edilmiştir. Bu nekropoliste yoğun biçimde tahrip edildiği gözlenen tümülüsler yanı sıra pişmiş toprak lahitler[4] ve sandık mezarlar yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılmıştır. Nif Dağı Kazısı kapsamında Dağkızılca nekropolisinde yapılan araştırmalar[5], eğer burada arkeolojik bir çalışma yapılmamış olsaydı bu anıtların hiçbir belgesi olmadan yok edilmiş olacağını açıkça göstermektedir[6]. Bu durumu ortaya koyan iki tümülüs aşağıda incelenmekte ve bu tür anıtların korunmasına yönelik bazı öneriler sunulmaktadır.

Dağkızılca Mezar 1 (DM 1)

Nif (Olympos) Dağı Yüzey Araştırmaları sırasında tespit edilerek[7] 2006 ve 2009 yılı kazılarında temizlik ve rölöve çalışmaları yapılan tümülüs altı çift odalı mezar (Resim 4), kazı raporları ve yayınlarıyla DM 1

---

[1] Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesini başlatarak Nif Dağı'ndaki kültür varlıklarının belgelenmesini ve arkeoloji literatürüne girmesini sağlayan Değerli Hocam Prof. Dr. Elif Tül Tulunay'a ve çalışmalarda emeği geçen ekip üyelerimize teşekkür ederim.

[2] Tulunay 2012, 82 vd.; Tulunay 2015, 11 vd.

[3] Nif Dağı'nda 2020 yılında koruma ağırlıklı yürüttüğümüz çalışmalarımıza sağladıkları destek için T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı, KOSBİ (Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi) Müdürlüğü ve Europap Tezol Kağıt San. ve Tic. A. Ş.'ye teşekkür ederiz.

[4] Kucur 2013, 34, 52, 92.

[5] Nif Dağı Kazıları kapsamında Dağkızılca'da yapılan çalışmalar yayıma hazırlanmaktadır: Tulunay vd. 2021.

[6] Tulunay vd. 2020, 22.

[7] Tulunay 2006, 192, 199, res. 10; Tulunay 2007, 355.

ismiyle arkeoloji literatürüne girmiştir[8]. Dağkızılca Nekropolisinin güneybatısında, köy merkezine yaklaşık 250 m mesafedeki mezarın, tahribat durumuna ve yöre sakinlerinden edinilen bilgiye göre uzun süre önce kaçak kazılmış olduğu anlaşılmıştır. Yapılan çalışmalarda ön odanın girişinde bulunan Bizans sikkesi[9] ve kandil parçaları Geç Antik Çağ'dan itibaren mezar odasının soyguna maruz kaldığına işaret eder. Tümülüs altında bir dromos ve devamında iki odadan oluşan doğu-batı doğrultulu mezarın üzerindeki yığma toprak yapay tepe kısmen korunagelmiştir. Mezarın güneybatısında 2019 yılında yapılan çalışmalarda bir kısmı ortaya çıkarılan, yığma toprak dolguyu tutan ve tümülüsü çevreleyen taş sırasına göre tümülüsün yaklaşık 22 m. çapında olduğu söylenebilir. Mezar, dromosundan girilerek soyulduğundan mezar odalarının tavanı zarar görmemiştir. İkinci (batı) odanın bazı duvarlarında insan eliyle yapılmış tahribat ve delikler söz konusudur. Mezarın konteksti kaçak kazılarla soyularak tahrip edilmiş olmakla birlikte yapılan arkeolojik çalışmalarla, MÖ 4.-3. yüzyıllara tarihlendirilmesini sağlayacak bazı buluntulara ulaşılmıştır.

Dromosun yan duvarları, çevrede doğal bulunan kırmızı kumtaşından kaba yonu taşlarla kuru duvar tekniğinde örülmüştür (Resim 5-6). Dromosun üst örtüsü bugüne ulaşmamıştır. Mezar odalarının duvarlarında ise perdahlı, kesme kireçtaşı bloklar kullanılmıştır. Duvar derzleri boşluksuz ve örgüsü düzgündür. Duvarlarda boya izi ya da taşçı işaretine rastlanmamıştır. Odaların tabanları kısmen ana kaya düzeltilerek kısmen de eksik kalan kısımlara kireçtaşı levhalar yerleştirilerek oluşturulmuştur. Dromosu takiben ulaşılan ön oda yaklaşık 1,7x1,5 m ölçülerinde, kareye yakın planlıdır. Düz tavanı iki büyük konglomera bloktan oluşur (Resim 7). Yaklaşık 0,65 m genişliğindeki kapıyı örttüğü düşünülen yekpare kireçtaşı blok ön oda içinde bulunmuştur. Ön odadan ikinci (batıdaki) odaya yaklaşık 0,70 m genişliğinde bir kapıyla geçilir (Resim 8). Bu oda, kenarı yaklaşık 2 m uzunluğunda kare planlıdır. Yayvan üçgen tavanı, iki büyük konglomera blok örter (Resim 9). Bu odanın kuzeybatı köşesinde, yerden yaklaşık 0,35 m yükseklikte, 0,22 m. genişlik ve 0,90 m. uzunluğa sahip bir seki vardır. Mezar odası olduğu düşünülen batı odada bir köşesi korunagelmiş ölü yatağına ait kireçtaşı parçası bulunmuştur. Mezar tabanındaki toprağın elenmesi sırasında insan ve hayvan kemiği parçaları, bir miktar pişmiş toprak kap parçası, bir cam kap parçası ve bazı metal obje parçaları bulunmuştur. İnsan kemiklerinin erişkin bir erkek ve erişkin bir kadına ait olduğu saptanmıştır[10].

[8] Tulunay 2008, 84; Tulunay 2011, 409; Tulunay 2012, 88; Tulunay 2015, 14-15.

[9] Lenger 2016, 562, 564, no.10.

[10] DM 1 ve DM 4 buluntusu kemiklere ilişkin verdikleri bilgi için Prof. Dr. Ayla Sevim Erol ve Dr. Alper Yener Yavuz'a teşekkür ederim.

Bulunan cam parçası, daha önce Nif Dağı Kazısı çalışma alanlarımızdan Karamattepe'deki bir mezar kontekstinde bulunan, yarısı korunagelmiş bir cam kâse parçası ile benzerliğine göre Akhaimenid Dönemi (MÖ 5.-4. yüzyıl) metal kaplarının cam taklidi olan nadir örneklerdendir[11].

Mezarın bulunduğu parsel, Nif Dağı Kazı Başkanlığının önerisiyle 2008 yılında Birinci Derece Arkeolojik Sit ilan edilen alan içinde özel mülkiyetteydi. Kazı başkanlığının talebi üzerine T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün girişimleriyle bu parselin kamulaştırılması ve 2020 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesinin desteğiyle alanın tel örgü çitle çevrilmesi sağlanmıştır. Gelecek sezonlarda mezarın çevresindeki kazı ve düzenleme çalışmalarının (kısmen korunageldiği gözlenen yığma tepeyi çevreleyen taş sırasının devamının ortaya çıkarılması, yağışlardan sonra mezar odasına dolan suyun drenajının sağlanması) tamamlanmasının ardından anıt eser olarak ziyarete açılması planlanmaktadır. Burada yer alacak bilgi panolarında, mezarla ilgili genel bilgi yanı sıra kaçak kazıların neden olduğu kayıpların da anlaşılır ve etkili bir dille iletilmesi amaçlanmaktadır. Bilgi panolarının yazılı içeriğini kısa tutup kare kod ile erişilecek internet sitesine gerektiğinde güncellenen görsel, bilgi ve geri bildirimlerin (3B canlandırma, farklı dil seçenekleri, öneriler gibi) eklenmesi canlı ve etkileşimli bir ziyaretçi deneyimine olanak tanıyacaktır[12].

Dağkızılca Mezar 4 (DM 4)

Nif (Olympos) Dağı Yüzey Araştırmaları sırasında tespit edilen[13], 2008 yılı kazısında temizlik ve rölöve çalışmaları yapılan tümülüs altı tek odalı mezar (Resim 10), kazı raporları ve yayınlarıyla DM 4 ismiyle arkeoloji literatürüne girmiştir[14]. DM 4, Dağkızılca Nekropolisi'nin güneyinde, köy merkezine yaklaşık 1 kilometre, köy içi yola yaklaşık 200 metre uzakta ormanlık alan içindedir. Çatısı ve mezar odasının duvarlarının üst kısmı kaçak kazılarla tahrip edilmiştir. Yaklaşık 3,5 metre uzunluğundaki dromos, DM 1'deki gibi, kırmızı kumtaşından kaba yonu taşlarla kuru duvar tekniğinde örülmüştür (Resim 11). Dromostan mezar odasına giriş doğuda, yaklaşık 0,85 metre genişliktedir. Girişi kapatan kireçtaşından yekpare düzgün dikdörtgen blok kısmen yerinde korunagelmiş (Resim 12), üst

[11] Canav Özgümüş, Kanyak 2012, 296; Özgümüş 2015, 71-73.
[12] Bu uygulamalara İtalya'dan bir örnek: Sebastiani 2021, 281 vd.
[13] Tulunay 2006, 192, 199, res. 10; Tulunay 2007, 355.
[14] Tulunay 2010, 394-396; Tulunay 2012, 88.

kısmı ise kırılmıştır. Kapının girişe oturması için dromos tarafında bir çerçeve oyulmuşduğu gözlenmektedir. Yaklaşık 2,08 x 2,22 metre boyutlarında kareye yakın planlı mezar odasının duvarlarında perdahlı, kesme kireçtaşı bloklar kullanılmıştır. Duvar derzleri boşluksuz ve örgüsü düzgündür, üst kısımları yıkılmış olduğundan kenet kullanılmadığı gözlenebilmektedir. Mezar odası içine düşmüş ya da çevreye dağılmış parçalar arasında üst örtünün nasıl olduğuna işaret eden bir kanıt elde edilememiştir. Tabanın kuzey yarısı, ana kaya düzeltilerek oluşturulmuş, güney taraf düşük kot nedeniyle kaplama taşlarıyla tamamlanmıştır (Resim 13). Bu kısımdaki eksik iki kaplama levhası kaçakçılar tarafından sökülüp atılmış olmalıdır. DM 4, mezar odasının plan özellikleri açısından Sardeis'in kuzeyindeki Bin Tepe tümülüslerinden BT 66.2 ile benzerlik gösterir[15]. Mezar konteksti dağıtılmış olmakla birlikte elenen toprakta bulunan insan kemikleriyle dört bireyin (bir kadın, bir erkek ve iki çocuk) varlığı saptanabilmiştir. Mezar odasında ele geçen kandil parçaları ve MS 3.-4. yüzyıllara ait bronz sikkeler[16], büyük olasılıkla Antik Çağ soygunlarının göstergesidir.

Mezarın bulunduğu arazinin özel mülkiyette olması nedeniyle 2009 kazı döneminden sonra burada çalışma gerçekleştirilememiştir. Dağkızılca Jandarma Karakolu'nun 2012 yılında lağvedilmesinin ardından bu parselde iş makinesi kullanılarak yapılan kaçak kazılarla mezar odasının tamamen tahrip edildiği tespit edilmiştir (Resim 14).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eski Yunanca'da tümülüs için kullanılan *sema*[17] sözcüğü bu mezarların görünürlüğü ve anıtsallığına işaret eder; bu nedenle Antik Çağ'dan beri kolaylıkla fark edilip soygunlara maruz kalmışlardır. Mezar kontekstinin tahribi arkeolojik açıdan büyük bilgi kaybına neden olsa da bu mezarların konumları ve dağılımları Antik yerleşimler, yollar ve bunlar arasındaki bağlantıları anlamamızı sağlayacak verileri barındırmaya devam eder. Bu bağlamda, tahrip edilmiş mezarların göz ardı edilmeyip gelişen yöntemlerin de yardımıyla burada arkeolojik araştırmaların sürdürülmesi gereklidir. Tümülüsler, Alcock'un ifadesiyle "zaman yolcusu" olma özelliği de taşır[18]. Bölgedeki çeşitli değişimlere rağmen varlığını sürdüren

[15] Dinç 1993, 130-133; Roosevelt 2003, 412; Ratte 2012, 83-84.
[16] Lenger 2016, 562, 563, 565, no.3-5, 12.
[17] Liddell ve Scott 1996, 1592.
[18] Alcock 2016, 3.

tümülüsler, kırsal peyzajın doğal bir parçası olarak görülmektedir. Bu tümülüslerin bulunduğu alanların birinci derece arkeolojik sit kapsamında değerlendirilip kamulaştırılarak görünürlüğünü engellemeyecek biçimde koruma altına alınması, kaçak kazıcılar ve tarımsal etkinlikler nedeniyle tahrip edilmelerini önlemek için atılması gereken ilk adımdır. Kırsal peyzajdaki anıtları beşerî tahribattan korumak, onları gizlemekle değil görünürlüğünü ve bulunduğu çevreye zarar vermeyecek ölçüde ulaşılabilirliğini arttırmakla sağlanabilir. Dağkızılca örneklerine baktığımızda, DM 1'in köy merkezine yakın olması ve yakınında yaşayanlar tarafından kontrol edilebilmesi, muhtemelen Geç Antik Çağ'dan beri maruz kaldığı soygunlarla konteksti bozulmasına karşın mimarisinin korunmasını sağlamıştır. Köy merkezinden ve yerleşimden biraz daha uzak bir konumda, özel mülkiyetteki arazide yer alan DM 4 ise vandalizme varan tahribata uğramıştır.

Nif Dağı Kazısında, yerel halkın yapılan çalışmaları ve kaçak kazıların verdiği zararı anlayarak bunları önlemesini sağlamak üzere yapılan bilgilendirme toplantılarının olumlu geri dönüşleri görülmüştür. Kazıya ilk başladığımızda tanık olduğumuz ürkütücü manzaraya kıyasla kaçak kazılar azalmış ve artık duyarlılık kazanan yerel halk bu tahribatları kazı ekibimize ve jandarmaya bildirir duruma gelmiştir. Fakat kaçak kazılar yalnızca kazı ekiplerinin çabasıyla engellenebilecek bir sorun değildir. Arkeolojik alanların korunabilmesi için karar vericilerin alması gereken önlemler, bu konuda çalışan uzmanlarca yıllardır dile getirilmektedir[19]. Özellikle arazi teşkilatının kurulması kırsaldaki arkeolojik alanların korunmasında atılması uzun süredir beklenen (ama bir türlü gerçekleşmeyen) başlıca adımdır. Arazi teşkilatlarının sorumluluk alanlarını, gelişen teknolojik imkanları, örneğin insansız hava araçları, uydu fotoğraflarıyla birlikte Coğrafi Bilgi Sistemlerini de kullanarak kontrol etmesi ve değişimleri belgeleyerek takip etmesi mümkündür[20].

Yine bu coğrafyada yer alan Karabel Anıtı'nın büyük bölümünün 2019 yılında insan eliyle tahribini ilk fark eden ve yetkililere haber veren yerli bir turisttir[21]. Bu sayede belki de anıtın tamamen yok edilmesinin önüne geçilmiştir. Tahribatın ardından anında olay yerine giden İzmir Müzesi Müdürlüğü ile yaptığımız görüşmelerde kırsal peyzajın bir parçası

[19] Özdoğan 1993: 355 vd.

[20] Papakonstantinou vd. 2019, 1411 vd.;Cioè, Merlonghi Miani 2020, 85 vd.

[21] Ertuğrul 2019; Ozar 2019, 17 vd. Tahribattan bir süre önce yayınlanan ve definecileri muhatap alan sorumsuz bir TV programı, Nif Dağı'ndaki arkeolojik kalıntıları, özellikle de Karabel Anıtı'nı hedef göstererek anıtın tahribatını resmen teşvik etmiştir.

olan bu kaya anıtının demir parmaklık gibi bir koruma alanı içine kapatılmasının korunmasını sağlamayacağı, bilakis hem doğal hem beşerî tahribatı arttıracağı konusunda hemfikir olunmuştur. Kırsal peyzajdaki anıtların daha sık ziyaret edilebilmesi amacıyla yerel yönetimlerin de desteğiyle uygun bir çevre düzenlemesi yapılarak Kültür ve Turizm Müdürlükleri, müzeler, sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları, rehberlerle iş birliği içinde turistik gezi güzergâhına dâhil edilmesi tanınırlıklarının ve ziyaret edilme sıklıklarının artarak korunmalarında rol oynayabilir. Kırsal peyzajda yer alan anıtların korunmasının sürekliliği alınabilecek çeşitli güvenlik önlemleri (uzaktan izlenebilen güvenlik kamerası, foto-kapan gibi) yanı sıra gerçek anlamda ancak yerel halkın bu anıtları tanıması, benimsemesi ve sahip çıkmasıyla sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Alcock 2016 — Susan E. Alcock, "Time Traveling Tumuli. The Many Lives of Bumps on the Ground. A General Introduction", *Tumulus as Sema, Space, Politics, Culture and Religion in the First Millenium BC*, Olivier Henry, Ute Kelp (haz.), Berlin, De Gruyter, 2016, 1-8.

Canav Özgümüş 2015 — Üzlifat Özgümüş, "Glass Finds from Nif-Olympus", *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia*, Ergün Laflı, Sami Patacı (haz.), Oxford, BAR International Series 2750, 2015, 71-79.

Canav Özgümüş, Kanyak 2012 — Üzlifat Özgümüş, Serra Kanyak, "Nif (Olympos) Dağı Kazıları Cam Buluntuları", *Türkiye'de Arkeometrinin Ulu Çınarları, Prof. Dr. Ay Melek Özer ve Prof. Dr. Şahinde Demirci'ye Armağan*, Ali Akın Akyol, Kameray Özdemir (haz.), İstanbul, Homer Kitabevi, 2012, 295-301.

Cioè, Merlonghi Miani 2020 — Francesca Cioè, Marzia Merlonghi Miani, "The Crisis Areas Archaeological Database (CAAD): A WebGIS for Monitoring and Safeguarding Archaeological Heritage", *West and East Monographie 4, Interactions and New Directions in Near Eastern Archaeology* 3, 2020, 77-91. (https://www.openstarts.units.it/handle/10077/30228)

Dinç 1993 — Rafet Dinç, *Lydia Tümülüsleri*, Ege Üniversitesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1993.

Ertuğrul 2019 — Erman Ertuğrul, "Defineciler Karabel Kaya Kabartmasını Parçaladı", *Arkeofili*, (Çevrim içi) https://arkeofili.com/defineciler-karabel-kaya-kabartmasini-parcaladi, 5 Mart 2019.

Kucur 2013 — Defne Kucur (Tekay), *Anadolu'da Dairesel Kesitli Pişmiş Toprak Lahitler*, İstanbul Üniversitesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul, 2013.

Lenger 2016	Dinçer Savaş Lenger, "Coin Finds from Dağkızılca Necropolis on Mount Nif in Ionia", *Havva İşkan'a Armağan, Lykiarkhissa*, İstanbul, Ege Yayınları, 2016, 561-566.
Liddell ve Scott 1996	Henry George Liddell ve Robert Scott, *A Greek-English Lexicon*, Oxford, Clarendon Press, 1996.
Özdoğan 1993	Mehmet Özdoğan, "Türk Arkeolojisinin Sorunları ve Bazı Öneriler", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 36.1-2, 1993, 355-366.
Ozar 2019	Yiğit Ozar, "Türkiye Koruma Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme: Karabel Anıtı Örneği", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler*, 44, 2018, 17-21.
Papakonstantinou vd. 2019	Apostolos Papakonstantinou, Dimitris Kavroudakis, Yannis Kourtzellis, Michail Chtenellis, Vasilis Kopsachilis, Konstantinos Topouzelis, Michail Vaitis, "Mapping Cultural Heritage in Coastal Areas with UAS: The Case Study of Lesvos Island", *Heritage* 2, 2019, 1404-1422. (https://doi.org/10.3390/heritage2020089)
Ratté 2011	Christopher Ratté, *Lydian Architecture, Ashlar Masonry Structures in Sardis*, Cambridge, Massachusetts, Londra, Harvard University Press, 2011.
Roosevelt 2003	Christopher H. Roosevelt, *Lydian And Persian Period Settlement in Lydia*, Cornell University (Doktora tezi), Ithaca, 2003
Sebastiani 2021	Alessandro Sebastiani, "Digital Artifacts and Landscapes. Experimenting with Placemaking at the Impero Project", *Heritage* 4, 2021, 281–303. (https://doi.org/10.3390/heritage4010018)
Tulunay 2006	Elif Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: 2004 Yılı Yüzey Araştırması", *23. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara 2006, 189-200.

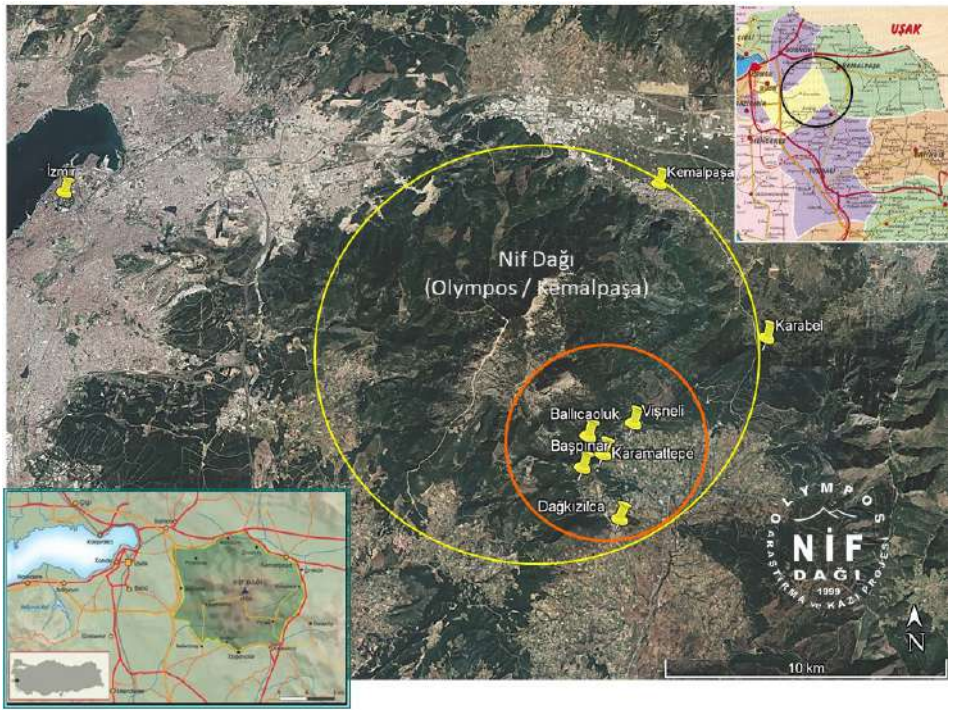

Resim 1: Nif Dağı Kazı alanları haritası

Resim 2: Nif Dağı Kazı alanları

Resim 3: Dağkızılca nekropolisinin bulunduğu tepenin hava fotoğrafı

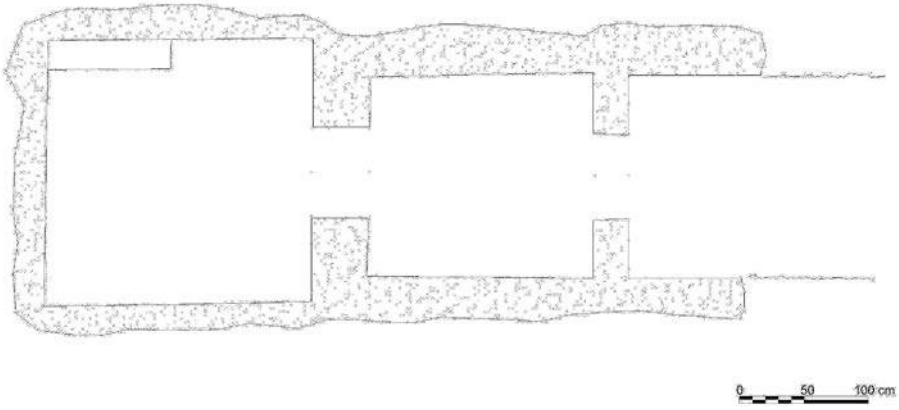

Resim 4: Dağkızılca'daki iki odalı tümülüs mezarın (DM 1) planı

Resim 5: Dağkızılca'daki iki odalı tümülüs mezar (DM 1). Dromostan görünüm
Resim 6: Dağkızılca'daki iki odalı tümülüs mezarın (DM 1) girişi

Resim 7: Dağkızılca'daki iki odalı tümülüs mezarın (DM 1) ön odasının tavanı
Resim 8: Dağkızılca'daki iki odalı tümülüs mezarın (DM 1) ön odası

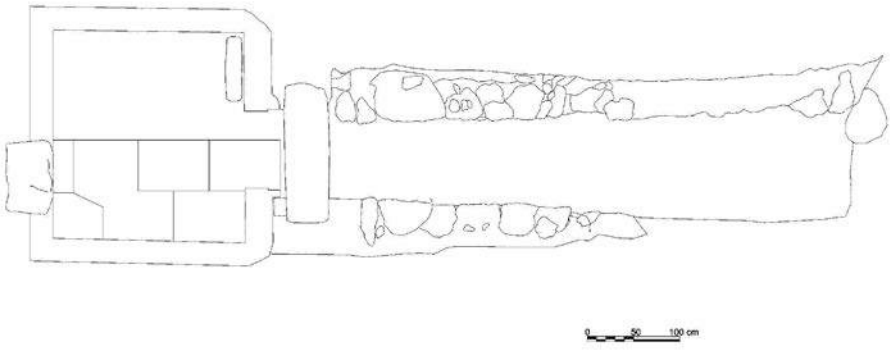

Resim 9: Dağkızılca'daki iki odalı tümülüs mezarın (DM 1) mezar odası
Resim 10: Dağkızılca'daki tek odalı tümülüs mezarın (DM 4) planı

Resim 11: Dağkızılca'daki tek odalı tümülüs mezar (DM 4). Dromostan görünüm
Resim 12: Dağkızılca'daki tek odalı tümülüs mezarın (DM 4) mezar odasından girişinin görünümü

Resim 13: Dağkızılca'daki tek odalı tümülüs mezarın (DM 4) tabanı
Resim 14: Dağkızılca'daki tek odalı tümülüs mezarın (DM 4) kaçak kazıyla tahrip edilmesinden sonraki durumu

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

MAKALELER / ARTICLES

Daniş BAYKAN,
Nif Dağı Karamattepe İzabe Fırınlarının ve Metal İşliğinin Mekân Analizi.....1

Müjde PEKER,
Nif Dağı Kazısı Dağkızılca Nekropolisi: Koruma Açısından Bir Değerlendirme..31

Ceren BAYKAN,
Nif Dağı Kazısı Karamattepe Cam Kâsesinin Koruma ve Onarımı.....47

Haluk SAĞLAMTİMUR, Ali OZAN,
Batı Anadolu'da Neolitik Döneme Tarihlenen Bir Kıyı Yerleşimi:
Ege Gübre Kazısı..... 63

Başak ONGAR,
Eski Smyrna (Bayraklı Höyüğü) Gri Seramik Araştırmaları.....79

KİTABİYAT

Ahmet ÇANDIR,
Geçmişinin Peşinde Bir Kent: İzmir, Olcay Pullukçuoğlu Yapucu vd. (Ed.),..... 91
İzmir: Search of th Past, Cihan Özgün (Ed.)..... 109

Ege Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü

ISSN: 2149-1097